

ШЕСТ ДЕЦЕНИЈА ГАЛЕБА

Рад на пројектовању домаћег школско-борбеног авиона који је добио име „Галеб“ почео је крајем 1957. године, а **први лет прототипа изведен је у мају 1961. године**. Пре израде прототипа урађена је дрвена атрапа авиона, која је послужила да се сагледају многи конструкцијски, експлоатациони и пилотски проблеми, пре доношења коначне одлуке о параметрима који дефинишу прототип.

У кратком размаку рађен је и други прототип „Галеб 2“ (Г-2) на коме је спроведен један број модификација чија је потреба уочена при изради првог прототипа. Тако је први прототип, означен као „Галеб 1“ (Г-1), имао три гумена резервоара јуришној варијанти 4.300 кг. Погонска група је млазни мотор „Rolls-Royce“, Bristol Viper 11 МК 22-6, статичког потиска 1.112 daN. Наоружање авиона састоји се од 2 митраљеза Colt Browning од 12,7 мм, два носача бомби од по 100 кг и две невођене ракете од 127 мм, или 4 ракете од 57 мм. Максимална брзина у хоризонталном лету на висини од 6.200 м је 812 км/х. У Југославији је произведено 259 авиона „Галеб“ у фабрици „Соко“ у Мостару. Од тога - 132 за Југословенску народну армију, остаци за извоз. Сматра да је „Галеб“ непревазиђена летелица, нарочито за ученике пилоте.

Поводом шездесет година од првог лета првог домаћег млазног школског авиона „Галеб Г-2“ на спортском аеродрому „Ечка“ код Зрењанина 3. јула 2021. године „Галеб“ је поново полетео. Организатори су били АК „Галеб“ и Музеј ваздухопловства, уз подршку УП „Крјаци са Ушћа“.

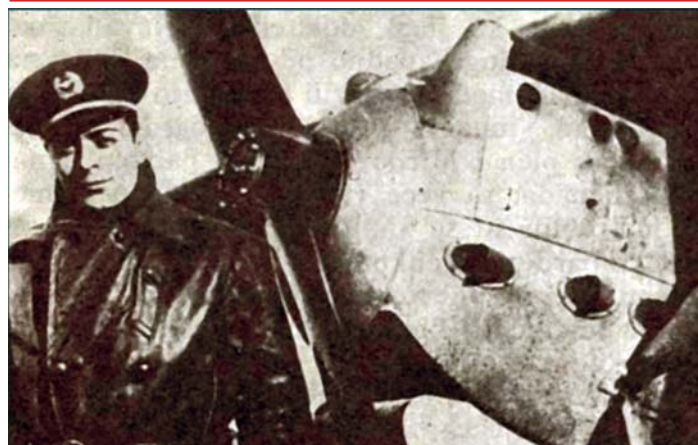

ДАН ВЗ “МОМА СТАНОЈЛОВИЋ”

Војна свечаност поводом Дана Ваздухопловног завода „Мома Станојловић“ одржана је 01. 07. 2021. године у Батајници. Присуствовао је командант РВ и ПВО генерал-потпуковник Душко Жарковић, представници организационих јединица МО и Војске Србије и привредних субјеката са којима Завод сарађује. У оквиру свечаности, положен је венац на спомен-обележје пилоту Момчилу Моми Станојловићу, чије име Завод с поносом носи, а за одличне резултате у раду најистакнутијим појединцима су додељена признања и награде.

84 ГОДИНЕ ОД ПОГИБИЈЕ БОШКА ПЕТРОВИЋА

Бошко Петровић је рођен је 7. априла 1911. у Белој Паланци. Студирао је право у Београду. Завршио је школу резервних ваздухопловних официра и постао пилот Југословенског краљевског ваздухопловства 1934. Ловачку школу је завршио 1936. године. У шпанском грађанском рату учествује од децембра 1936. године. Оборио је 7 фашистичких авиона и постао један од најпознатијих пилота републиканског ваздухопловства. Погинуо је 18. јула 1937. године, за време ваздушних борби код града Брунете у Шпанији.

ИЗ РАТНОГ ВАЗДУХОПЛОВСТВА И ПВО И ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

СЕЛЕКТИВНА ЛЕТАЧКА ОБУКА КАНДИДАТА ЗА УПИС НА СТУДИЈСКИ ПРОГРАМ ВОЈНО ВАЗДУХОПЛОВСТВО ВОЈНЕ АКАДЕМИЈЕ

На војном аеродрому „Пуковник-пилот Миленко Павловић“ у Батајници почетком јула реализована је селективна летачка обука кандидата за упис на студијски програм Војно ваздухопловство Војне академије.

Обука је извођена на авионима „утва 75“ и представља последњу етапу селекције за упис будућих војних pilota. Реализовали су је пилоти и ваздухопловни техничари 252. школско-тренажне авијацијске ескадриле из састава 204. ваздухопловне бригаде.

Пре својих првих летова, кандидати су успешно положили пријемни испит, прошли физичке и здравствене провере, савладали падобранску обуку са извођењем скокова и теоретске наставне садржаје у кабинетама.

Кандидати који током обуке остваре најбоље резултате започеће своје школовање као кадети 146. класе Војне академије на студијском програму Војно ваздухопловство.

ЗАЈЕДНИЧКО УВЕЖБАВАЊЕ ЗА ПРЕСРЕТАЊЕ ЦИЉЕВА У ВАЗДУШНОМ ПРОСТОРУ

У 204. ваздухопловној бригади и 126. бригади ваздушног осматрања, јављања и навођења обављено је 22. јула 2021. године заједничко увежбавање за пресретање циљева у ваздушном простору.

Циљ ове обуке је подизање нивоа способности и увежбаности pilota ловачке авијације и официра за навођење за брзо довођење пресретача у повољну позицију у односу на пресретани ваздухоплов.

Реч је о сложеној и напредној обуци која захтева висок ниво индивидуалне обучености како pilota ловачке авијације тако и официра за навођење, али и свих осталих учесника у процесу припреме и извођења обуке.

Реализацијом заједничких увежбавања различитих јединица Ратног ваздухопловства и ПВО унапређују се способности овог вида Војске Србије за извршавање задатака у контроли и заштити ваздушног простора и оспособљеност команде за планирање и извођење операција, а истовремено се гради и поверење између pilota и официра за навођење, који блиско сарађују у реализацији наменских задатака.

ТАКТИЧКА ВЕЖБА AIR SOLUTION-ON 2021

Међународна ваздухопловна тактичка вежба Air Solution-ON 2021 РВ и ПВО Војске Србије и Ваздухопловних снага Румуније одржана је у јулу на аеродромима и у ваздушном простору двеју држава. Током дводневне активности, увежбава се заједничко извршавање задатака контроле и заштите ваздушног простора, решавање кризних ситуација у ваздушном простору у пограничном подручју, ваздухопловна подршка, медицинска евакуација и трагање и спасавање.

На вежби су учествовале ловачка и транспортна авијација, хеликоптерске јединице, јединице везе и ВОЈИН, као и технички састав ваздухопловних бригада.

Учешћем на вежби Air Solution, која се ове године одржава по седми пут, унапређују се способности РВи ПВО за извршавање задатака у контроли и заштити ваздушног простора, те оспособљеност команде за планирање и извођење операција. Прва ваздухопловна вежба српског и румунског ратног ваздухопловства Air Solution одржана је 2009. године.

ВАЗДУХОПЛОВНА ХРОНОЛОГИЈА

- **2. августа 1924. године**, на Светог Илију, први пут је на војном аеродрому у Новом Саду, касније названом “Југовићево” установљена и прослављена крсна слава pilota и механичара. Крсна слава, Свети Илија се и данас слави у нашем војном, цивилном и спортском ваздухопловству.

- **3. августа 1884. године**, у Шапцу је рођен Милош Илић, један од првих шест српских pilota. Његова диплома ФАИ носи број 1028 из августа 1912. Умро је у Београду 1960.

- **5. августа 1916. године**, у Крагујевцу је рођен народни херој Момчило Мома Станојловић. Био је поручник pilot у ваздухопловству Краљевине Југославије. У НОР-у је био командант Крагујевачког батаљона Прве пролетерске бригаде. Погинуо је на Сутјесци 13. јуна 1943. године.

- **7. августа 1916. године**, школовање је завршила Прва класа ваздухопловних извиђача српске војске.

- **9. августа 1914. године**, Ваздухопловна команда српске војске је пребазирала у Ваљево.

- **10. августа 1932 године**, по пројекту архитекте Војина Симеоновића, почела је градња Дома аероклуба.

- **10. августа 1945. године**, формиран је Ваздухопловно опитни центар (ВОЦ) у Батајници.

- **10. августа 1946. године**, формиран је Ваздухопловнотехнички институт (ВТИ) у Жаркову.

- **13. августа 1914. године**, српски авиони су извиђали аустроугарске мостобране на Сави и Дрини.

- **14. августа 1932. године**, са радом је почела прва једриличарска школа у Југославији и Србији, у селу Пиносава испод Авале, недалеко од Београда.

- **14. августа 1948. године**, основан је Ваздухопловни савез Југославије (ВСЈ).

- **15. августа 1916. године**, капетан-pilot Миодраг Томић је извршио први борбени лет на Солунском фронту.

- **18. августа 1944. године**, Прва ловачка ескадрила НОВЈ је била са аеродрому Кане у Италији, извршила први борбени задатак над територијом Југославије.

- **27. августа 1914. године**, десила се прва ваздушна борба код нас, када су аустроугарски авиони напали авион Миодрага Томића.

- **27. августа 1927. године**, током прелета Алпа током Међународне ваздухопловне утакмице у Цириху, погинули су у удесу авиона Потез-25, ваздухопловни потпуковник Живорад Петровић, командант Првог ваздухопловног пука и ваздухопловни поручник Драгољуб Пајевић.

- **31. августа 1944. године**, приликом напада на немачки воз код Дрниша, погинуо је pilot Прве ескадриле НОВЈ, заставник Александар Вуковић.

УЗ ДАН АВИЈАЦИЈЕ 2. АВГУСТ ОД БАЛОНСКЕ ЧЕТЕ ДО МОДЕРНОГ ВИДА ОРУЖАНИХ СНАГА

Други август обележавамо као дан рода авијације. Тога дана је и ваздухопловна слава Свети Илија. Овај датум има вишеструку историјску везу са значајним догађајима у развоју авијације и ваздухопловном традицијом српског народа и његове војске, која је дуга више од једног века.

Авијатика или авијатичарство, како се некада називало, а авијација, како се данас зове, род је војске намењен за дејства у ваздушном простору и наоружан авионима. Авијација је настала почетком овог века. Први успешан лет авионом изведен је 1903. године. Појавом авиона ваздухопловства су се делила на “балонство” и “авијатичарство”. Данас у ваздухопловствима већине држава у свету поред авиона постоје и друге летеће справе теже од ваздуха, пре свега хеликоптери. *Ваздухопловство и “авијација” су синоними за појам „летење механичким справама“ (летелицама) лаким или тежим од ваздуха, за разлику од природних летача (птице, инсекти и неки сисари). Ваздухопловство („аеронаутика“ од латинске речи aer – ваздух и грчке речи паус - пловидба) је исто што авијација (од латинске речи avis – птица).* Дакле, ваздухопловство је шири појам у односу на авијацију. Тако је и у нашој војсци и војном ваздухопловству (РВ и ПВО), где су све ваздухопловне јединице сврстане у један “род оружја” - авијацију.

У том смислу је вид војске – РВ и ПВО намењен за борбена дејства у ваздушном простору и из њега, устројен по родовима и службама. Основни родови су авијација и АРЈ за ПВД, чему треба додати и ВОЈ, као и низ служби ваздухопловног предзнака и усмерења – метеоролошка, техничка, позадинска, инжењеријска, санитарска, информатике, везе и друге.

Други август као Дан рода авијације, има вишеструки значај у ваздухопловној историји и традицији српског народа и војске. Тај датум повезује историју, традиције и техничко-технолошки развој ваздухопловства као националне и цивилизацијске тековине инвентивних и храбрих људи са ових простора. Истовремено даје дубљи патриотски смисао и јача духовну везу са најтананијим осећањима људи према одбрани земље. *Снага авијације је израз престижа државе, али и извор поноса људи, њихове мотивације и моралне снаге за одбрану отаџбине*, што се у историји и показало.

У српском националном миљеу о ваздухопловству се зборило и писало већ средином 19. века. У „Српским новинама“ појавио се 1844. године чланак „Ваздухопловије“ од Матије Бана, потом прва ваздухопловна књига о балонима у нас, „Шетња по облацима“ од др Ђорђа Станојевића 1884. године, као и многи чланци и написи у војној и другој штампи крајем 19. и почетком 20. века, који су наговештавали блиставу еру авијације у Србији.

Ваздухопловство је постављено као стратегијски циљ Српске војске у чувеној Уредби о формацији целокупне војске од 2. августа 1893. године, у време када су на светском небу летели балони и дирижабли, кад авиона још није било.

Деценију од тада, упорним, стрпљивим, планским и осмишљеним радом водећих војних умова Србије који су осмислили умни официри, потом војводе Путник, Мишић, Степанови и Бојовић, Србија је међу првих 15 држава у свету добила војно ваздухопловство, а са њим и авијацију, и сврстала се међу првих пет које су га користиле у рату 1913. године. Србија је у ваздухопловним размерама заузела високо место у свету које чува и негује до данашњих дана.

Авијација је код нас уведена 1912. године, кад је у саставу Ваздухопловне команде формирана аеропланска ескадра - прва авијацијска јединица. Командант је био наш први авијатичар, пилот балонер – аеронаут, пуковник Константин – Коста Милетић. Авијација у почетку није била “род оружја” већ је настала и развијала се у оквиру рода инжењерије. Била је намењена првенствено за извиђање из ваздушног простора Први авијацијски пук формиран је 1924. године, почетком тридесетих настају и ваздухопловне бригаде. Ваздухопловство је добило статус “главног рода оружја војске” 1927. године .

У Априлском рату 1941. године, авијацијске јединице оперативног ваздухопловства, пружиле су агресору снажан и организован отпор. У пролеће 1942. године дејствовала је “партизанска авијација”. Најкрупније авијацијске јединице у НОР-у настале су у јесен 1944. године, кад је формирана “Група ваздухопловних дивизија”. По завршетку Другог светског рата наша авијација је била међу најснажнијим у Европи. У периоду од 1945. до 1953. године доминирају клипни авиони. Од 1953. до 1959. године, извршена је модернизација авијације на вишем нивоу. Почине ера млазне авијације.

Реорганизацијом 1959. године створен је јединствен вид оружаних снага “Ратно ваздухопловство и противваздушна одбрана” намењен за противваздушну одбрану територије и групација оружаних снага и ваздухопловну подршку копнене војске и ратне морнарице. У састав вида ушле су јединице ваздушног осматрања и јављања и јединице противваздушне одбране, а основна борбена снага била је авијација.

Половином седамдесетих 20. века дефинисани су улога и задаци авијације, што, уз мање корекције важи и данас. *Авијација је најважнији род РВ и ПВО, који представља његову ударну снагу и носиоца борбене моћи и маневра. Намењена је за ловачка дејства, извиђање из ваздуха, ватрена дејства по објектима на копну и мору, одржавање везе и превозење. Карактеришу је велики радијус дејства и брзина лета, велика носивост разноврсних убојних средстава, способност коришћења различитих висина од екстремно малих до великих, могућност летења дању и ноћу у повољним и сложеним метеоролошким условима, велика меневарска својства, висок степен универзалности и еластичности употребе.* У саставу рода авијације налазе се и хеликоптерске јединице.

Авијација јесте моћан “род оружја” војске, али су њена техника и одржавање веома скупи. Дуга је и скупа обука кадрова, првенствено пилота. Сложена је и скупа инфраструктура. С правом се може рећи да у систему одбране сваке државе **у савременим условима авијација по значају и борбеној моћи представља стратегијски потенцијал.** То се показало у одбрани нашег неба током ратова који су нам били наметнути. Наше ваздухопловство у целини, и авијатичари посебно, јуначки су бранили отаџбину.

Од увођења првих авиона у наоружање српске војске прошло је више од века. За то време авијација је израсла у снажан и модеран род војске, који је носилац ударне моћи и маневра. Авијација је била и остала битан чинилац престижа наше државе и значајна, незаменљива снага у борбеној моћи Војске Србије, извор националног поноса и борбеног морала.

Златомир Грујић

САЈАМ АВИО-КОСМОНАУТИКЕ МАКС 2021

На сајму авио-космонаутике МАКС 2021 представљен је по први пут нови руски ловац „шахмат”, којег је произвела компанија „Сухој”. Нова летелица производиће се у две варијанте – као двосед, али и као беспилотна летелица. Максимално борбено оптерећење овог руског војног авиона износи 7.400 килограма, а брзина два маха.

Нови авион је приказан и Владимиру Путину који је обишао ову ваздухопловну изложбу. Реч је о једномоторном авиону, попут америчког Ф-35, на који помало и подсећа, али се очекује да ће бити доступнији заинтересованим купцима у иностранству.

Веома је занимљиво да ће се авион правити и у беспилотној варијанти. Руси су већ „упарили” свој најмодернији ловац пете генерације Су-57 и велики дрон „охотник”, што је јасна најава у којем смеру иде развој војне ваздухопловне технике.

„Дронови, роботизовани системи и вештачка интелигенција су подручја за будући развој авијације”, изјавио је Путин поводом отварања међународног авио-космичког салона. Навео је да руске власти активно раде на томе да младе професионалце доведу у ваздухопловни сектор.

Представљање „шахмата” је највећи догађај на овом сајму ваздухопловства, али су веома значајни и други пројекти који би требало да брзо постану редовна појава на небу, као што су двомоторни млазни путнички авион МС-21 и турбопропелерски „иљушин”, модел Ил-114. МАКС-21 обележава 15. годишњицу постојања, а овогодишња манифестација трајаће до 25. јула.

Државна корпорација Ростех (тачније, специјализована компанија Рособоронекспорт) је са својим иностраним партнерима склопила послове око испоруке контингента десантно-јуришних хеликоптера Ми-35М. Ово је заинтересованим новинарима саопштено у информативној служби ове корпорације.

Поред тога потписан је читав низ уговора чија вредност премашује милијарду евра. Ради се о испоруци вишенаменских ловачких авиона Су-30СМЭ, војно-транспортних хеликоптера Ми-17В5, радара великог домета „Противник-ГЕ”, савременим лаким преносним ракетним система ПВО „Верба” итд.

Тактички ловац-бомбардер Су-34 који се прославио током извођења руске ваздухопловне операције у Сирији ће од 2023. године бити део експортне понуде руског војноиндустријског комплекса.

Пет земаља је заинтересовано за набавку експортне верзије фронталног **ловца-бомбардера Су-34**, то је тактички вишенаменски ловац-бомбардер 4. генерације. Развијен је у КБ Сухој, а серијски се производи у Новосибирској фабрици авиона „Валериј Чкалов”. Његова превасходна намена су бомбардерски задаци, где употребом разноврсног арсенала ракета класе ваздух-земља и авио-бомби уништава широк спектар циљева на земљи. Захваљујући компатибилности са обимном палетом ваздухопловног наоружања, овај авион може да се бори против циљева на мору, али и у ваздуху.

На небу изнад простора где се одржава МАКС-2021 примећен је руски борбено-извиђачки хеликоптер **Ка-52 „Алигатор”** који је на себи носио практично комплетну гаму наоружања које се налази у његовом арсеналу. На поткрилним носачима су се могли видети контејнери са ракетама 9М120 „Атака” (вероватно у модификацији 9М120М „Атака-М”) али и новим ракетама 9К121М „Вихор-М”. Ту су се налазили и сањасте лансери са ракетама С-8КОМ. (Извор: *восток.рс*, јул 2021.)

ПОМАМА ЗА НАЈНОВИЈИМ ЛОВЦЕМ СУ-57

Министарство одбране Русије ће од 2022. године добијати по 12 најновијих ловаца пете генерације Су-57 годишње, изјавио је генерални директор Уједињене авио-производне корпорације Јуриј Сљусар на састанку са руским председником Владимиром Путином.

- Главни догађај прошле године била је испорука првог серијског Су-57 у децембру. Ове године ћемо испоручити четири авиона. А онда је наш задатак да заједно достигнемо ниво од 12 летелица годишње. Потписали смо уговор са Министарством одбране за укупно 76 таквих летелица - рекао је. Истовремено, он је шефу Русије рекао да ће се поруџбине руских ловаца Су-57 у будућности „мерити стотинама”. Надамо се да је то завршено – обзиром да је та летелица одабрана за платформу, главну летелицу за решавање широког круга задатака – поруџбине тих летелица мериће се стотинама - изјавио је.

Су-57 је руска летелица пете генерације, предвиђена за уништавање свих врста ваздушних, копнених и надводних мета. Први лет је извео 2010. године. Су-57 карактерише висок степен маневарских способности, најновији систем радио-електронске опреме и слаба уочљивост („стелт“ технологија). (Извор: *новости онлајн*, 15. јул 2021.)

ПВО СИСТЕМИ

Нови систем ПВО С-500 успешно је тестиран и очекује се да ће ускоро бити испоручен снагама, саопштило је Министарство одбране. Министарство је навело да је најновији систем способан да уништи хиперсоничне пројектиле и летелице. Удео савремене технике и опреме у ПВО снагама достигао је 84%. ПВО снаге наоружане су системима С-400, С-300, Панцир-С, а такође добијају и системе С-350 „Витјаз”. ПВО систем С-500 „Прометеј” је намењен и за уништавање балистичких ракета великог и средњег домета, као и авијације противника. (Извор: *восток.рс*, 15. јул 2021.)

Све 4 ракете које су израелски ратни авиони испалили на сиријску провинцију Хомс, сиријска војска је оборила помоћу **система ПВО руске производње „Бук”**, саопштила је руска војска. Два израелска авиона Ф-16 испалила су навођене ракете из либанског ваздушног простора, у четвртак око 01:11 по локалном времену. „Све четири ракете уништиле су дежурне сиријске јединице ПВО, користећи системе Бук-М2Е руске производње”, наводи се у саопштењу Руског центра за помирење у Сирији. (Извор: *восток.рс*, 23. јул 2021.)

ISSN (Online) 2560-4708

Ваздухопловни билтен излази месечно у електронској форми. Намењен је члановима УПВ.ПИС, ваздухопловним ветеранима и љубитељима ваздухопловства.
Уређење и припрема: Златомир Грујић и Милан Ракић.
Е-пошта: zlgrujic@gmail.com, www.udruzenjepvlps.org